

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: International organization in the modern world: The regional and the global process

Baehr, P.R.

Citation

Baehr, P. R. (1994). Boekbespreking van: International organization in the modern world: The regional and the global process. *Acta Politica*, 29: 1994(1), 109-110. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3450253>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3450253>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

natuurlijk komt de literatuur die zij in haar bijdrage gebruikt, niet voor in de literatuurstudie van Van de Donk en Tops. Het uitgebreide literatuuroverzicht aan het einde van haar bijdrage is dan ook een goede aanvulling op de literatuurstudie. Aan de andere kant is haar sombere toonzetting niet altijd terecht. Zo kan het citaat aan het begin van haar bijdrage, over vrouwen thuis omringt door kabel-tv, computers en toets-telefoons voor het opzoeken van recepten op de kabel, teleshopping, telebankieren, etc., dat zij opneemt om te wijzen op de positie van vrouwen als opgesloten in elektronische kooien, ook positiever worden uitgelegd: kijk eens hoe makkelijk vrouwen met technologie omgaan! Ook haar kijk op telewerken is wel heel erg eenzijdig: vrouwen zouden hierdoor in het arbeidsproces worden ingeschakeld en tegelijk de zorg voor het gezin kunnen blijven dragen. Maar dit geldt voor mannen toch ook? De somberheid van Frissen lijkt niet altijd even terecht.

Snellens bijdrage, 'Het Nederlandse parlement in een geïnformatiseerde samenleving', is veel positiever van toon. Informatietechnologie kan de democratische effectiviteit van het parlement vergroten. Wel zou volgens hem het parlement meer aandacht moeten hebben voor de output-zijde van het politieke proces. Juist daar, bij het toezicht op het overheidsapparaat, kan nieuwe informatietechnologie optimaal worden benut. Het is jammer dat kamerleden, zoals uit recent onderzoek blijkt, hun controlerende taak steeds minder serieus nemen. Daarmee is de voorkeur van kamerleden voor staatkundige vernieuwing aan de inputzijde niet meer zo opmerkelijk als Snellen in zijn bijdrage stelt.

De eerste prijs van de publieksprijsvraag ging naar de onderzoekers Depla en Schalken. Zij beschrijven de resultaten van de verkiezingen in Nederland en de Verenigde Staten in het jaar 2000. Door een uitgekende strategie, waarbij optimaal gebruik is gemaakt van nieuwe mediatechnieken, weten de PvdA in Nederland en de oud-basketballer Michael Jordan (de eerste zwarte president!) in de VS de verkiezingen te winnen. Een leuk, goed beargumenteerd, verhaal.

In het voorwoord van de bundel beschrijft de directeur van NOTA, Van Eijndhoven, twee mogelijke posities ten opzichte van de nieuwe informatietechnologie en de gevolgen voor de democratie: een optimistische (directe democratie, Athene) en een pessimistische (1984, Orwell). Een derde positie kan ook nog worden onderscheiden: een relativerende. Natuurlijk, nieuwe informatietechnologieën kunnen leiden tot meer efficiënte dienstverlening en controle en tegelijkertijd een gevaar opleveren voor privacy en leiden tot kafkaëske situaties. Maar hoe zit het nu met de gevolgen voor de democratie? Computers leveren technische voordelen op bij de invoering van referenda, maar de vraag blijft of een referendum een geschikt middel is in een representatieve democratie. Privacybezwaren waren er ook ten tijde van de kaartenbakken (waar verouderde informatie overigens vaak veel langer bleef geregistreerd). En Kafka schreef *Het Proces* ruim voor de introductie van de nieuwe informatietechnologie. Anders gesteld: voegt nieuwe informatietechnologie nieuwe, fundamentele vragen toe aan het democratie-debat? De auteurs in dit boek die deze vraag bevestigend beantwoorden, dragen daarvoor te weinig argumenten aan. Maar informatietechnologie levert wel nieuwe middelen op. Daarop wijzen bij

voorbeeld Van de Donk en Tops in hun literatuurstudie en Van Dijk en Snellen in hun deelstudies. De relativerende toon van hun deelstudies past bij de derde onderscheiden positie.

De bundel is verplichte kost voor een ieder die is geïnteresseerd in het thema democratie en informatietechnologie. Vooral de literatuurstudie is meer dan de moeite van het lezen waard. De deelstudies daarentegen zijn over het algemeen te stuurloos en te vrijblijvend. Sommige auteurs houden er bovendien wel erg merkwaardige democratie-opvattingen op na. Zo stelt Berkvens bij voorbeeld zonder blikken of blozen dat het parlement niet in staat is privacywetgeving te beoordelen. En een andere jurist, Hagelstein, stelt dat data-verzameling en de analyse van de informatie op politiek-neutrale wijze kan plaatsvinden (en daarom moet worden overgelaten aan commissiebureaus en niet aan fractiestaven). Dit brengt me op een laatste punt van kritiek. Politieke partijen komen regelmatig in de bundel ter sprake. Het is daarom des te merkwaardiger dat zij nergens in de bundel zelf aan het woord komen, terwijl de wetenschappelijke bureaus van de vier grote politieke partijen al diverse studies over dit thema hebben verricht, vaak van een heel wat hoger niveau dan verschillende deelstudies. Naar mijn overtuiging een gemiste kans. En overtuigingen zijn meestal een minder groot gevaar voor de waarheid dan leugens.

P. Schuszler

Paul Taylor, **International organization in the modern world: The regional and the global process**. Pinter, Londen, 1992.

Boeken over internationale organisaties behoren meestal tot één van twee categorieën: ze gaan ofwel over internationale organisaties op wereldschaal, zoals de Verenigde Naties en haar gespecialiseerde organisaties; ofwel ze behandelen regionale organisaties; vooral de studie van de Europese organisaties heeft zich zo langzamerhand tot een zelfstandige onderwerp van wetenschap ontwikkeld. Het aardige van het boek van Taylor is dat het over *beide* soorten internationale organisaties gaat met als algemene conclusie dat de belangrijkste ontwikkelingen zich afspelen op regionaal gebied, terwijl de mondiale organisaties een plateau hebben bereikt in het begin van de jaren tachtig, van waaruit zij zich eventueel verder kunnen ontwikkelen.

Het boek is in vier delen opgedeeld: (1) regionalisme en globalisme, (2) de lessen van de Europese Gemeenschap, (3) de ontwikkeling van globale organisatie en (4) globale organisatie en de nieuwe agenda. Elk deel wordt voorafgegaan door theoretische inleidingen, die samen met de slotconclusie de aanzet tot een nieuw theoretisch raamwerk voor de bestudering van internationale organisaties beogen te vormen.

Een vraag die als een rode draad door de hele studie loopt, is de vraag naar het voortbestaan van de natie-staat. Taylor komt tot de conclusie dat deze niet wezenlijk bedreigd wordt door het verschijnsel internationale organisatie. De

internationale gebeurtenissen sedert het verschijnen van zijn boek lijken hem in het gelijk te stellen. De Europese Unie, waarvan tijdens de totstandkoming van het Verdrag van Maastricht zoveel ophef werd gemaakt, lijkt verder weg dan ooit. Het totale aantal natie-staten in de wereld neemt nog voortdurend toe. Voorzover er sprake is van een bedreiging van de natie-staat is dat eerder van binnen uit, door het uiteenvallen van voormalige integrale eenheden, dan door het optreden van internationale organisaties.

Taylor meent dat de 'lessen' van de Europese Gemeenschap – mutatis mutandis – overdraagbaar zijn op andere delen van de wereld. Tegen deze achtergrond kan men zich afvragen of het wel verstandig is om van de Europese Gemeenschap te spreken als een 'experiment' ('The European Community is the most advanced experiment in the peaceful regional international integration the world has ever seen' (p. 47). De EG is nooit bedoeld geweest als een experiment, is niet opgezet als een experiment en kan ook niet gemanipuleerd worden als een experiment. De auteur gaat er al te snel van uit dat de 'lessen' van Europa relevant zijn voor de rest van de wereld, terwijl dat juist voorwerp van onderzoek zou behoren te zijn.

Toepassing van A. Lijpharts theorie van het consociationalisme helpt Taylor bij het verklaren van de niet afnemende, maar juist toenemende rol van de lid-staten in het besluitvormingsproces binnen de EG. Ook de toegenomen nadruk op nationale proportionaliteit bij het benoemen van (hoge) ambtenaren bij de Europese Commissie wordt erdoor verklaard, terwijl de gangbare intergratie-theorieën juist het omgekeerde zouden hebben doen veronderstellen. Taylor zou ook als voorbeeld hebben kunnen verwijzen naar de ophef die eind 1992 in Nederland werd gemaakt, toen de 'zware' kandidaat *Hans van der Broek* naar voren werd geschoven als lid van de Europese Commissie, omdat die beter de Nederlandse belangen in Brussel zou kunnen behartigen. De meer traditionele Nederlandse opstelling was altijd geweest dat in dit soort zaken het gezamenlijke Europese belang voorop diende te staan. Deze nieuwe opstelling van Nederland past uitstekend in het straatje van Taylor, die immers juist een versterking van de nationale opstelling verwacht.

Taylor noemt wat er aan de hand is een vorm van *symbiose*: enerzijds het aanhalen van het traditionele beginsel van soevereiniteit, en tegelijkertijd het aanvaarden van een verzwakking van het recht van uitsluitende binnenlandse jurisdictie met betrekking tot de legitieme acties van internationale organisaties. Voor dat laatste baseert hij zich vooral op het optreden van de Verenigde Naties tegen Irak, maar ook daar kan men zich de vraag stellen hoe representatief dat voorbeeld is.

Taylor's overwegingen zijn stellig de moeite van kennismaking waard. Het boek is niet gemakkelijk toegankelijk en vereist een behoorlijke kennis van het doen en laten van de bestaande internationale organisaties. Wie daarover beschikt, kan met dit boek zijn voordeel doen, ook al zal niet iedereen het met alle overwegingen en conclusies van de auteur eens te zijn.

P.R. Baehr

Uit de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek

Adreswijziging Kring

Het adres van het secretariaat van de Kring is gewijzigd. Het nieuwe adres is:

Eric Meurs
Universiteit van Amsterdam
Vakgroep Algemene Politicologie
Oudezijds Achterburgwal 237
1012 DL Amsterdam
tel. 020 - 5252765
fax 020 - 5252086.

Politicologenetmaal 1994: 26 en 27 mei

Het jaarlijkse politicologenetmaal zal ditmaal plaatsvinden op 26 en 27 mei. Plaats van handeling is wederom het conferentie-oord 'Kontakt der Kontinenten' te Soesterberg. In tegenstelling tot het afgelopen jaar zal het etmaal aanvangen op donderdagmiddag. Derhalve wordt teruggekeerd naar de oude formule: anderhalve dag in plaats van twee. Hieronder volgt een beknopt overzicht van zeven van de workshops die dit jaar zullen worden georganiseerd. De precieze invulling van de achtste workshop was bij het ter perse gaan van dit nummer van *Acta Politica* nog niet bekend, maar deze workshop zal in elk geval een thema van bestuurskundige aard belichten. De leden van de Kring zullen op korte termijn van alle workshops een uitvoerige beschrijving ontvangen. Eenieder wordt voorts uitgenodigd voor nadere informatie contact op te nemen met de organisatoren van de workshops of met het secretariaat van de Kring.

1. Crisis in de Europese Unie?

Het beeld van het huidige Europese integratieproces is verward en deels tegenstrijdig. Grofweg bestaan er drie opvattingen:

– Er is sprake van een sluimerende politieke en economische crisis. Deze zal verergeren. 'Maastricht' heeft op essentiële onderdelen weinig kans van slagen;